БУТҮН ӨЛКӘЛӘРИН ПРОЛЕТАРЛАРЫ, БИРЛӘШИН!

АЗӘРБАЙЧАН ЛККИ МК-ныҢ ОРГАНЫ

«АЗӘРБАЙДЖАН ГЫНДЫКЛЫРЫ» ОРГАН ЦК ЛКСМ АЗӘРБАЙДЖАНА

1919-ҸУ ИЛДӘН ЧЫХЫР.

АЗӘРБАЙЧАН ГӘНЧЛӘРИ

№ 73 (7809) | Чәршәнбә ахшамы, 23 июн 1970-чи ил | Гијмәти 2 гәпик

ГОЧА ВӘ ИКИ УШАГ

ҺӘКАЈӘ

Сәһәр тездән данә кетмәји чох севиндим. Нарадаранда-кы бағларын арасы илә узанан јолла пај-пијада кетмәк мәнә хүсүси лаззәт верирди. Һәмишә бу јолда бир гоча вә онун ардынча кәлән ики ушаға гаршылашырдым. Гочанын бели әзиз-чәг әјилмишди. Әса илә јерләјди. Ушаглардан бириниН ОНОН ики, дикәринин әлиндә јаны олараг. Ојларинда ачыг чанта бағланмыш тутардылар. Сәһәр чатанда гочанын галаманы ачар, өз рәнкләри, көһнә бир әдәјә чыхарыб гумуш үстүнә саларды. Ушаглар чәлд үстүнә пасталарынмы әјдәкләр үстүнә ачар, дәнизә гачардылар. Гоча ләкәләрин чырпыдыгы, өхлу бәлитгаларынын ачыгы гәдәр сәнәдәдә јаранмыш ачыгы-ны бәхарды. Ушаглар дәнәдәдә чаханда мәнрәбә гочанын әлиндә һәзәр оларды. Бунлар сонра өз чимар, бир-ики дәфә суја бәлк вурб гајыдарды. Онлары бир дә ахшам көрардим. Һәмишәкә јердә: сәнәдәки әзәрләри, јасты гајанын јанында. Бу гаја парчасы ела јасты вә дәјәрми иди ки, фәтирә өхшајырды. Үзәринә сулар сүчрәјәр, ачачыг күлкәсә өз синәсини ләпәләрин алтына верәрди.

Гочанын бағы бинәм бағдан кәчә аралы иди. О чох тез-дән ојанмр, мәнәләрин арасында кәзинирди. Елә бил кечәни јатмырды. Нә гәдәр јухудан тез дурмаға чалы еидримсә, бағ-ымы галандыгы о тәрәфдә баханда гочанын бағда көрүрдүм. Һатта, бир дәфә Һаҹа тәзәчә нишаланмаға јухудан ојаландым. Галхыб тәлаварын мәнчәчирдиндән тутуб, о јана бахдым. Чөл кими гара бир көлкә ачыгы әјилиб галхырды. Јериндә кирдим, мани тәзәдән јуху апарды. Бир дә ојаландым, күнәшин пар-лар јандырмаг көрүб јенә јатмаг галхдым. Јенә ачгын гург го-чанын бағына тәрәф бахдым. Чох јенә өнүмдәки. Ог санки јорулмур. бир ан белә дајанмырды. Күнүн чыхандан сонра ушаглар да Һәрәдә дүшүр, баға, гочанын јанына гачырдылар.

Бир дәфә сәһәр тездән сәнәдәки гаја парчасы онларда тәнбәл олдум, ушаглары көстәрмә учалан сорушдум:

— Дејәсән, өвләдларидыр?!

Гоча гәрәдәјә етмәдән дәрһал чаваб верди:

— Бәли, өвләдларидыр.

— Бәс ата-аналары бәнзи, Һеч көрмүрәм.

— Ата-аналары шәһәрдә дејил, узаға кедибләр.

Бир сәһәр өз гочанын вә ушаглары сәнәдәдә көрмәдим. Јасты гаја бомбони пал.Үзәринә сулар өјнанырды. Онлар ах-шам да көрүнмәдиләр. Ики күн кечди... Гочанын бағы чөлмәји гат етдим. Балача ев елә гарышмышдыкы үсту өртүлү, јанында күлү пәрдәләрдә тутулмуш өјнәнда, көһнә бир диван үстүндә јары узанмыш гочанын јанында дајананда о, башыны галды-рыб мәнә диггәтлә бахды. Дәфәсә, мәни чатын таныды. Тәбәс-сүм кими дә севинди. Әввәлмәк сорушдуғда о, башыны јырғалајыб, әлини јелләјә-јелләјә: «Јох, — деди вә давам етди:

— Гәбәр өлүмдән горхмурдум, Дејирдим: хәтә олуб Јергаи-јешмәк чәрчәвәсиндә, бу ахшамкы чүрүсүз чәнкә кедим. Инди горхурам, бу ушаглар мәнимлә одландан сонра горхурам. Өлүм мәнә јахынлашанда бу гифилләр көмәк көсүмүн гәбәрлиндә дајаныр. Онлара көрә өлмәк истәмирәм.

Һәрәт етдим. Нәвәләрин үчүн нә јер гоҹаг дарәхт алум?! Бу нарәнтчылыг сәвәкәнлиәнми, јохса башга сәбәбдәнми дор-ыр?! Елә буну сорушмаг истәрдим ки, гочанын өскүрәк тут-ајы. Нәфәс алмасы чох чәтинләшди. Ушаглар дәнә гочанын јанында кәдиләр: бири јасмаг көрүр, о бири су илә долу стәканы узадырды. Сова бәшмы јырғалаја-јырғалаја тәшәккүр едәр, су ичмәк истәјәндә јенә өскүрәк башлајыр, стәкан әлиндә елә титрәјирди ки, сулар өтрафа сачырајырды. Беләликлә, гоча ики, онун нәвәләри Муслум вә Адилә достлашдым. Бир дәфә јенә онларда идим. Бу вахт дамыр ганы дөјүлүр. Ушаглар јүјрүдүләр. Өлбәттә, Муслум габагда, Адил өз онун далынча. Онлар кәк, агыр-агыр јерләјән, башына формалы папаг гојмуш почтальонла кәлдиләр. Муслум елә дејирдәр:

— Анамдан мәктуб... Анамдан мәктуб...

— Шүкүр олсун,—дејә гоча Һыггана-Һыггана ајаға галхды. Анчаг почтальонун бир сөз елә бил онларын үстүнә сөјүг сү чөкдү. Гоча да, ушаглар да дәрһал кәзәрләнә сусдулар. Почтальон бунә әһәмијјәт вермәјиб:

— Әми, бурә гол чөкүн,—деди вә пуллары сајмаға баш-лады.

Гочанын јериндә Муслум гол чөкди, пуллары алды. Ушаглар почтальону өтурә ганыны бағдадылар вә өз кәзә гајыдды-лар. Дөнә севинирдиләр. Мән һеч бир шеј баша дүшө билмә-дим. Гоча мәним каш-баш таллыгымы көрүб:

— Аналары көндәриб,—деди — Ахы ушаглар пулу нејлә-јирләр? Онлара ана лазымдыр, ана...

Сон сөзләри көлөрә дејә, јана-јана деди. Бурада нә, нә бир сөз варды. Гоча ону мәнә демәк истәмирди...

Бир ахшам Муслум ламычча кәлиб дејә ки, бабам чатыб-ыр. Дәрһал кетдим. Гоча јенә Һәмин көһнә диванын үстүндә иди. Өзүнү јахшы һисс етмәдији вә дарыхдығы үчүн мәни чағ-ырдығынымы, Бир аз сөһбәт етмәк истәјирди. Тез-тез өскү-рүрдү. Ушаглара чај көтүрмәји тапшырды. Муслум кедән ки-ми, кичик Адил дә онун далынча гачды. Муслумдан һеч ән чөкмир, Һәмишә онунла бир јердә ојнајыр. Онлар кедән кими гоча үзүнү о тәрәф чевирә дејә:

— Ушаглар мәним нәвәләрим дејил...

— Нечә?!—дејә Һејрәтими кизләдә билмәдим.—Гоҹумла-рымынмы ушагларыдыр?

— Јох, оғул, јох. Аталары јохдур. Дөрд-беш ај өнчә бундан әвәл өлүб. Рәһмәтлик јахшы адам идим. Ев, пәнәнсә јахшы адамлар чох јашамырлар. Һәмишә мәним бағымы кирәјә ту-тарды. Мәним хәтирәм чох әзиздир. Арвады чәбәи идм, дөс-мәдим, кишинин ајнадан сонра әри кетди. Оғу гынамырам, нә јаҳшы, елә өтүрб өзүнү чүрүтмәјәчк ки... Бәрдән онлар-ы өз көнә кәлдиләр. Көрдүм ки, ушагларын әнвалы хејли дә-јишиб. Онлар өз кими солубдар. Бир дәфә өжеј ата балача Адилә елә дөјү, ела дөјү, көзчүкәси өз чыхды. Инсан ки та-лар әзлыы оларымы? Бәрдә үстүнә! Нә дөс, нә дөс, вар ушаг бәрдән өлүб. Ушаг күлүр дә. Анасы да горхусунан дилә билмәди. Онлар һәм ај бундан габаг кәтириб ушаглары бар-ла, мәним јанымда гоҹулар. Бәрдән кәлиб бан чәкирдиләр. Анасы тез-тез дајанды. Пәрвәзә исә онлардан сәс-сорат чых-мады. Дүјүм ки, ушаглардан һеч өчмиз дејил. Кетмәк истә-мирдәр. Сонра ешитдим ки, әрадән тәзә оғлу олуб. Башы бәрк гарышыб. Ушаглара күчү мејл салмышдым. Һәм да ма-нә Һәјаданмыр, көмәкдирдәр, Онларсыз дајана билмирәм. Анасы кәлиб алмаг истәди. Анчаг мән гојмадым, ушаглар да чох чан атмадылар. Онлары елә о чүрәт јанымда сахлады-дым.

Гочанын өскүрәк тутду. Хејли сонра сакит олду. Балача Адил кәлиб диванын күнчүндә отурду. Көзләри Јумулурду.

— Дејәсән, јухун кәлиб?! Кет, сүдуну ич...

Өгинишом, бабо. Муслум ичирә верди. Сиза дә чај һаз-ырлајыр.

— Јахшы, онда сән кет јат...

Адил јатмаг үчүн ашаға кедди. Гоча онун ардынча бахыб јаваш-јаваш сөһбәтинә давам етди:

— Бир аҗан чох иди ки, аналары кәлмирди. Никаран гал-мышдым. Ушаглар да онсуз дөзә биләмирдәр. Онлары көтүрүб шәһәрә кетмәк. Көрдүм ки, ганылары бағлыдыр. Зәнн бас-ыг, гапыны дөјүм. Гоншулар дејәләр ки, чөлдә кедибләр. Узаға, курортә. Бу ушаглары көрәсәјдим, на күнә дүшүрәм, үрәјин ачырдарды. Јолда һеч бири динмә дашымады. Сонра бәләдим ки, аналары кәлмәк истәјир, кими гојмајыб, Һатта бу-ијун үстүндә бөјүк ипәкмыш да олуб. Арвад гоншу ила мәнә пул ва мәктуб көндәриб. Хуласа, мән ушаглы сабаһ кәрәндә дөзә биләмирәм, огул. О күн мән јол дәйә өлдум, дир-ијдим. Јолда фикирләшдим ки, нә елејим. Ананын да күнаһы јохдур. Нә бәләјдә ки, аталәр мүхтәлиф олур... Она көрә ушаг-лары елә көтүрмәдим. Өз гәрәбәјә апардым. Јахшы кинә варды. Бахдылар. Бир аз севиндиләр. Елә кәләдә елә кинодан дөнмүшдәрмиш. Инди бәнмәм бир ишә кәлса, һеч билмирәм, бу ушаглар нечә ојнајырлар?!

— Горхмајын, бабо, һеч на олмаз...

— Үрәјимә на из дамыб, огул...

Фикримә һеч на катырмајын, На ола билар ки?!

Бу вахт Муслум әрәјәр отаг әсаһәлдә чај катирб, гоча-нын өнүндәки Һәрмә стола гојду. Гоча ону јанында отурдуг, дамар-дамар әлини Муслумун гапгара сачларында кәзәрди.

Кечә нарәнҗ јатдым. Гочанын тез-тез јухуја көрүдүм. Һәмишә да дәнә сәбәбдән дәрәјәдә ушаглара бахарды. Ушаг-лар да дәнидән ону сәсләјирдиләр: Бабо, бабо... Бу сонсуз кет-кедә јухуда јох. Нәгинәдә ешитдим. Көзләримә ачдым. Ела бәлидрим ки, јенә јухудур. Јох, ушаглар бәрәдә гышгырыр-дылар:

— Бабо... бабо... бабо...

Јеримдән дик галхдым. Башымдан горхуҗу фикирләр кеч-ди: «Бирдән гочанын башына бир иш кәлә». Палтарымы кә-јинб Һәјәтә ачыдум ва бәта тәрәф јүјрдүм.

Јолда бир автобус дајанмышды. Муслум вә Адил машын-лан арасына дәјаныб кими өз көләјирдиләр. Бирдән гочанын да көрдүм. Сенинки. Даш кими кәдәр бүз кими өрдан. Гоча әлинә бир нечә чөрәк автобусдан дүшүб, әјләә-әјләә ушаг-лара тәрәф кәлирди. О ки, ајнан кечә ниС вәзијјәтдә иди? Бунә бахмајарак сәһәр тездән дуруб гәсәбә кетмишди. Ушаг-лар гочаја чатыб, чөрәји әлиндән алдылар. Гоча јенә габага дүшдү, онлар да архасынча кетдиләр.

Јај гүтрарасы көчүб шәһәрә кетдијимә вахт го-ча өкүз ушаглы бәрабәр бизи өтурмәјә, кәлмишди. Ма-шынымыз јола чыхана гәдәр гоча, јанында да өкүз ушаг дәјә-ниб бизә за елә елидри.

...Бабамдакы пәтәрәт мәктәбдәки бириНә кетмишдим. Бе-ринин дәфәлидин кечәркән бирдән дәјанды. Гарышмаға бир-бириНИ бөјүнә гысмымдан өкүз ушаг варды. Мәни көрүб онлар да Һәм Һеј, Һәм да сенинки инанда бахмадылар. Ушаглара тәнәјә кими үрәјим санчды; бөрк сачмы, сәнки өјнә бәтәр-дылар. Муслум да, Адил да үстүмә атылдылар. Бәр-шеј кәр-ини мәним үчүн әдәнә иди: демәк гоча өлмүшү. Онлары бағрыма басдым. Бу вахт автобусдан дүшүб, әлинә чөрәк, әјләә-әјләә ушаглара тәрәф кәлә вә Һәмишә сәһәр тездән бағ-ма пајдасы о чөрәкдә гоча хәјалмма чатмаз. Онун нурани чөһрәси үзүн мүддәт көзләрим өнүндә чәкилмәди.

Тофиг МАЛИМУД.